

โครงการหนังสือมือสองเพื่อน้อง

1) หลักการและเหตุผล

หนังสือมีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำรงชีวิตของบุคคล ช่วยเสริมสร้างความรู้ความคิดแก่ผู้อ่านดัง**พระบรมราชาบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช** พระราชทานในพิธีเปิดปีหนังสือระหว่างชาติ และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๓ พ.ศ.๒๕๒๑ ว่า “หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่างซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และพากเพียรพยายามบันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปทีใด ความรู้ ความคิดก็แพร่ไปที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งที่มีค่า และมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์ ...หนังสือ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนา ทั้งกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุด ความพอใจ...”

การอ่านหนังสือ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ดังที่**ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon)** นักปรัชญาชาวอังกฤษ กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า “การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์” การอ่านจึงเป็นรากฐานของการสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างไม่ต้องสงสัย หลายประเทศในโลกใบนี้นพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการอ่านอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น หนังสือเล่มหนึ่งมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความคิดรวมถึงพฤติกรรมของมนุษย์อย่างมาก มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ไม่เพียงแต่เฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่มีอิทธิพลในหลายประเทศทั่วโลก เช่น การเรียกร้องอิสรภาพหรือเอกราชของอินเดียจากอังกฤษ โดย**มหาตมา คานธี** (บุชนียบุคคลของประเทศอินเดีย) ที่ได้รับอิทธิพลจากหนังสือเล่มสำคัญ คือ ภาควิทยา (คัมภีร์เก่าแก่ของศาสนาฮินดู) กับ The Kingdom of God is Within You (อาณาจักรของพระเป็นเจ้าอยู่ในตัวท่าน) ของ**ลีโอ ดอลสตอย** ซึ่งสร้างแนวทางในการเรียกร้องใหม่เรียกว่า "สัตยาเคราะห์" หรือ Truth Force (พลังแห่งสัจจะ) และหนังสือเรื่อง Das Kapital (Capital : ปลายศตวรรษที่ 19) เขียนโดย**คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx)** นักการเมืองและนักปรัชญาชาวเยอรมัน ซึ่งเผยแพร่ความคิด อุดมการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบอย่างมากมาย

ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตแทบทุกคน ล้วนกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านในทิศทางเดียวกัน เช่น "การสร้างอาหารสมองที่ดีให้กับคนไทยนั้นถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ผู้บริหารประเทศควรให้ความสำคัญ เพราะ

การอ่านถือเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณภาพชีวิต” เขียนโดย**วิกรม กรมดิษฐ์** ประธานมูลนิธิอมตะ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ **ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์** นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ ที่กล่าวว่า “วัฒนธรรมรักการอ่าน เป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาตนเองให้เกิดการเรียนรู้ สังสมข้อมูลและต่อยอดความรู้ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริง และเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะการอ่านหนังสือที่ดี มีประโยชน์ จะทำให้ได้รับการก่อร่างสร้างปัญญา ฝึกสมองให้คิดเฉียบคมมากขึ้น ทำให้รู้ทันโลก ทันคน รู้จักตนเอง การอ่านสามารถสร้างคนให้มีลักษณะหรือมีบุคลิกของการเป็นคน คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดรอบคอบ และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีขึ้นให้กับตนเองและสังคม” และคำกล่าวของ **ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ** รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่า “การอ่านเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นการรับทราบข้อมูลและเมื่อได้รับทราบข้อมูลแล้วก็นำมาคิดวิเคราะห์ ออกมาเป็นพฤติกรรม การอ่านต่างกับการรับทราบข่าวสารโดยสื่ออื่น เช่นโทรทัศน์หรือวิทยุ เพราะการอ่านนั้นค่อยเป็นค่อยไป ช้าๆ และก็หยุดตอนไหนก็ได้ มีโอกาสไตร่ตรอง แต่สื่อโทรทัศน์มันเป็นลักษณะของการยึดเยียด”

ข้อมูลจากคณะกรรมการห้องสมุดแห่งชาติ ในปี 2546 ประเทศไทยมีจำนวนสาขาห้องสมุดแห่งชาติให้บริการแก่ประชาชนสูงกว่าประเทศอื่น คือ 25 สาขา ขณะที่สิงคโปร์มี 8 สาขา มาเลเซียมี 9 สาขา ญี่ปุ่นมี 3 สาขา กลับพบว่าผู้ลงทะเบียนการใช้เพียงร้อยละ 2.46 ของประชากรทั่วประเทศ ต่ำกว่าสิงคโปร์ที่มีอัตราผู้ลงทะเบียนใช้ห้องสมุดแห่งชาติถึงร้อยละ 28.6 เมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศ สิ่งที่ย้ำว่าคนไทยอ่านหนังสือน้อยคือข้อมูลจากการสำรวจพฤติกรรมกรรมการอ่านหนังสือของประชากรปี พ.ศ.2546 และครั้งล่าสุดเมื่อปี 2548 ที่จัดทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสำรวจประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป สรุปประเด็นที่สำคัญได้ว่า ประชากรในเขตเทศบาลมีการอ่านหนังสือมากกว่าประชากรที่อยู่นอกเขตเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากมีแหล่งบริการ ร้านจำหน่าย และร้านให้เช่าหนังสืออยู่มากกว่า สาเหตุที่คนไทย ไม่อ่านหนังสือ จากการสำรวจพบว่า ผู้ไม่อ่านหนังสือมีแนวโน้มลดลง จากร้อยละ 38.8 ในปี 2546 เหลือร้อยละ 30.9 ในปี 2548 สาเหตุหลักของการไม่อ่านหนังสือของคนไทยในทุกวัยคือ การชอบฟังวิทยุและดูทีวี มากกว่าการอ่าน การชอบฟังวิทยุและดูทีวีเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กไม่อ่านหนังสือ รองลงมาคือความไม่ชอบอ่านหรือไม่สนใจอ่านและอ่านหนังสือไม่ออก การส่งเสริมให้อ่านหนังสือ จากการสำรวจฯ ในปี 2548 เกี่ยวกับความคิดเห็นการส่งเสริมเพื่อจูงใจให้ประชากรรักการอ่านหนังสือ พบว่าประชากรร้อยละ 31.6 เห็นว่าหนังสือควรมีราคาถูกลง และควรมีห้องสมุดประจำหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างโอกาสในการอ่านให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและชุมชนมากยิ่งขึ้น การเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้นๆจึงเป็นกลยุทธ์อีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ประชาชน

สนใจอ่านหนังสือ รองลงมาคือหนังสือควรมีเนื้อหาสาระน่าสนใจ(ร้อยละ 23.7)และควรส่งเสริมให้พ่อแม่ปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน(ร้อยละ20.5)

*(หน่วยเป็นพัน)

จำนวนและอัตราร้อยละของเหตุผลหลักที่ไม่อ่านหนังสือ		
เหตุผลหลักที่ไม่อ่านหนังสือ	จำนวน	อัตราร้อยละ
จำนวนผู้ที่ไม่อ่านหนังสือ	18,248.0	30.9
ชอบดูทีวี	8,831.0	48.4
ไม่มีเวลาอ่าน	6,567.3	36.0
ไม่ชอบอ่าน/ไม่สนใจ	5,597.2	30.7
อ่านหนังสือไม่ออก	3,288.2	18.0
สายตาไม่ดี	2,806.7	15.4
ชอบฟังวิทยุ	1,792.3	9.8
หาหนังสืออ่านยาก	1,239.2	6.8
ไม่มีเงินซื้อหนังสือ	492.3	2.7
หนังสือราคาแพงเกินไป	338.0	1.9
อื่น ๆ	204.6	1.1

* ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ข้อสรุปการสำรวจพฤติกรรมกรรมการอ่าน ทั้ง พ.ศ 2546 กับ พ.ศ 2548 มีข้อเท็จจริงที่น่าสนใจ คือ

1. ประชากรนอกเขตเทศบาลมีการอ่านน้อยกว่าประชากรในเขตเทศบาล
2. สาเหตุหลักของการไม่อ่านหนังสือของคนไทยคือชอบฟังวิทยุและดูทีวีมากกว่า และ ไม่ชอบ ไม่สนใจ อ่านหนังสือไม่ออก
3. หนังสือมีราคาแพง
4. ขาดโอกาสการเข้าถึงแหล่งบริการ เช่น ร้านหนังสือน้อย ไม่มีห้องสมุดหมู่บ้าน
5. ขาดการส่งเสริมครอบครัว/สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี

ข้อค้นพบ

ราคานั่งสี ณ ปัจจุบันนี้ราคานั่งสีออกใหม่ ยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ผ่านมา คือราคาแพง เนื่องจากราคาต้นทุนที่ปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง ยังจะมีการปรับราคาเพิ่มขึ้นอีกจากปีที่ผ่านมาประมาณ 5-10% เมื่อเทียบกับหนังสือออกใหม่ในกลุ่มเดียวกัน ปัจจัยที่ทำให้ราคาของหนังสือต้องปรับราคาเพิ่มนั้นมาจากราคาต้นทุนกระดาษที่เป็นวัตถุดิบหลักของการผลิต

ธุรกิจหนังสือ มีอัตราการเติบโต ทำให้ผู้ประกอบการร้านหนังสือทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ขยายสาขาร้านหนังสือ ตลอดปีที่ผ่านมา มีร้านหนังสือเปิดให้บริการทั่วประเทศทั้งหมด 1,913 ร้าน จาก 491 สำนักพิมพ์ที่มีในประเทศไทย เมื่อเทียบกับปี 2549 มีร้านหนังสืออยู่เพียง 955 ร้าน แต่คนไทยก็ยังคงอ่านหนังสือมีอัตราที่ต่ำมาก เพราะเป็นการโตบโตเฉพาะในเขตเมือง

2) วัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน

- เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านในสังคมไทย
- เพื่อยกระดับคุณภาพการอ่านเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม
- เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการการรับบริจาคหนังสือมือสอง
- เพื่อสร้างเครือข่ายอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน

3) กลุ่มเป้าหมาย

- **กลุ่มเป้าหมายในการรับหนังสือ**
 - ห้องสมุดโรงเรียน
 - ห้องสมุดชุมชน
 - กลุ่มองค์กรชาวบ้าน
 - เด็กและเยาวชนผู้ขาดโอกาสในการเข้าถึงหนังสือ
- **กลุ่มเป้าหมายในการบริจาคหนังสือ**
 - พนักงานบริษัท

- คนชั้นกลางที่ชอบอ่านหนังสือ
- นักเรียนในเมือง

4) เป้าหมาย

- 4.1 เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอ่านของคนไทย
- 4.2 เพื่อเกิดศูนย์รับบริจาคและบริหารหนังสือมือสองที่ยั่งยืน

5) ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลา 3 ปี

- ปีที่ 1 ออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการหนังสือมือสอง และ ระดมหนังสือบริจาค
- ปีที่ 2 ออกแบบและดำเนินการส่งเสริมการอ่าน
- ปีที่ 3 ขยายเครือข่ายศูนย์บริหารหนังสือในระดับภูมิภาคและจังหวัด

6) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 สามารถสร้างระบบบริหารจัดการหนังสือบริจาคที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 6.2 สามารถสร้างลดช่องว่างในการเข้าถึงหนังสือที่ดีมีประโยชน์
- 6.3 สามารถจุดกระแสวัฒนธรรมการอ่านในสังคมไทย

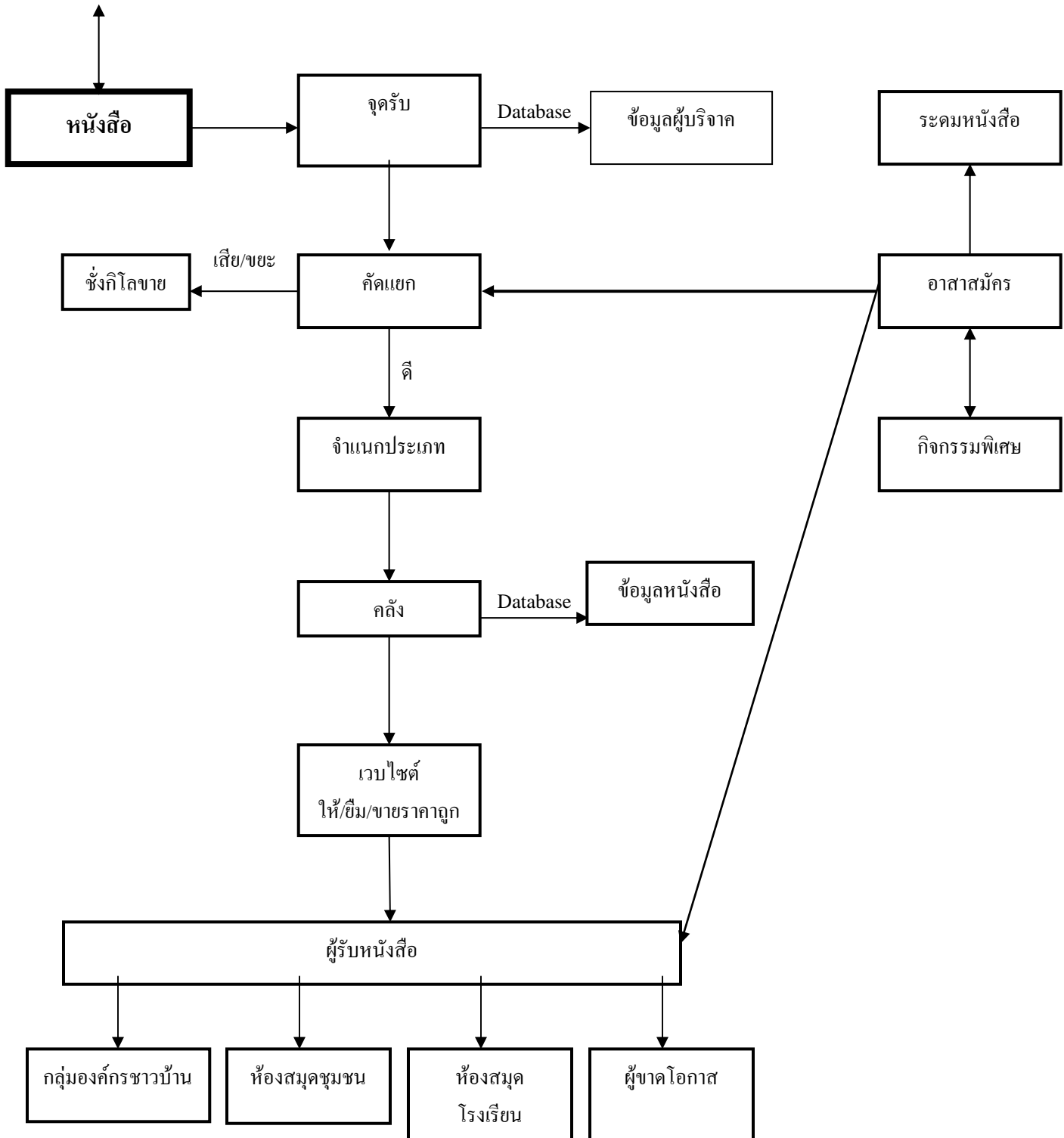
7) ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

- 7.1 เกิดระบบบริหารจัดการการรับบริจาคหนังสือและเครือข่ายผู้บริจาค
- 7.2 จำนวนหนังสือหนังสือดีที่ได้รับบริจาค
- 7.3 จำนวนอาสาสมัครที่เข้าร่วม
- 7.4 จำนวนผู้ได้รับและอ่านหนังสือดี จำนวนผู้บริจาค

8) การดำเนินการระบบบริหารจัดการรับหนังสือบริจาค

*(ระบุแผนผังโครงสร้าง)

ประชาสัมพันธ์

- **ประชาสัมพันธ์**

1. ระดมหนังสือดีมีคุณภาพ ผ่านทางเว็บไซต์, Mailing List, สื่อทีวี สิ่งพิมพ์และวิทยุ, จัด EVENT, ไปปพลิเคชัน

2. ระดมอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมภารกิจคัดแยกหนังสือ, คีย์ข้อมูล และอื่นๆ

- **จุดรับหนังสือ** ทำหน้าที่เป็นสถานีนี้คัดแยก จำแนกประเภท ทำความสะอาด/ซ่อม และคลังเก็บหนังสือ โครงการขอออกแบบให้ผู้บริจาคมีส่วนร่วมบริจาคหนังสือดี ด้วยการส่งเข้ามาตามที่อยู่ประชาสัมพันธ์

1. จัดหาโกดังรองรับ ทำชั้นแยกหมวด เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและค้นหา

2. ทำฐานข้อมูลผู้บริจาคเพื่อเป็นเครือข่ายอย่างยั่งยืน

3. รวบรวมหนังสือที่ไม่เหมาะสม ไม่มีคุณภาพเพื่อชั่งกิโลขาย

- **เว็บไซต์**

แนวคิดของการพัฒนา Software เป็นระบบที่ใช้ในการบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลหนังสือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ชื่อหนังสือ จำนวนหนังสือ ประเภทหนังสือ รหัสหนังสือ เป็นระบบที่เปิดให้ผู้ต้องการหนังสือสามารถเข้ามาสืบค้นและทำธุรกรรมในการเลือกหนังสือได้ด้วยตนเอง เป็น Software ที่พัฒนาต่อยอดจาก Open Source ชื่อว่า ecommerce ซึ่งเป็น Open Source ที่ได้รับความนิยมในเรื่องการจัดการร้านค้า Online โดยทางโครงการฯ ได้พัฒนาระบบโควต้า ระบบรหัสสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของการทำงานของโครงการ **ทำหน้าที่** เป็นช่องทางให้กลุ่มเป้าหมาย เข้ามาเลือกหนังสือ และเป็นชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักอ่านทุกระดับ

กลยุทธ์ 4 ประการ “ให้ ยืม ขาย ขยาย”

กลยุทธ์ “ให้”

หมายถึง การมอบ หรือ ส่งต่อหนังสือให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดชุมชน หรือ องค์กรชาวบ้าน รวมถึง เด็ก และ ชาวบ้าน ผู้มีรายได้น้อย แต่ต้องการเข้าถึงหนังสือ โดยสมาชิกกลุ่มนี้จะได้รับโควต้า เช่น 1 หมื่นบาทต่อปี ในการส่งหนังสือจากโครงการ

กลยุทธ์ “ยืม”

หมายถึง การสนับสนุนการเข้าถึงหนังสือให้กับกลุ่มนักอ่าน หรือ ผู้บริจากรายสำคัญ หรือ อาสาสมัคร ที่เป็นนักอ่าน ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการอ่านมาก และเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการอ่านให้กลุ่มคนเหล่านี้ จึงมีระบบสมาชิกให้ยืมหนังสือเหมือนในระบบห้องสมุด

กลยุทธ์ “ขาย”

หมายถึง การจำหน่ายหนังสือในราคาถูก (70-90 %) ของราคาปกหนังสือ เพื่อกระตุ้นให้คนที่พอมีกำลังทรัพย์สามารถซื้อหนังสือที่ตนเองสนใจได้ในราคาถูก และเป็นการกระตุ้นตลาดหนังสือมือสองราคาถูก เพื่อนำรายได้ส่วนนี้มาใช้ในการบริหารโครงการต่อไป

กลยุทธ์ “ขยาย”

หมายถึง กิจกรรมขยาย และการส่งเสริมการอ่านให้กว้างขวาง โดยจะเน้นเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ

หนึ่ง...กลุ่มเริ่มต้นอ่าน โดยกิจกรรมจะมุ่งเน้นการจูงใจสร้างนิสัยรักการอ่านหนังสือ

สอง...กลุ่มที่อ่านอยู่แล้ว แต่ขยายความคมชัดและความลึกซึ้งในการอ่านมากขึ้น โดยจะมีกิจกรรมพิเศษ เช่น จัดเวทีวิจารณ์หนังสือ กิจกรรมพูดคุยกับนักอ่าน นักเขียน เป็นต้น

WWW.MIRROR.OR.TH

มูลนิธิกระจกเงา The Mirror Foundation

41 อาคารเสถียรวิทยา ชั้น 9 ห้อง 907 ถนนศรีอยุธยา 12 แขวงพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 02-642-7991-2 โทรสาร 02-642-7991 ต่อ 18

สร้างคน สร้างนวัตกรรม สร้างการเปลี่ยนแปลง **สังคม**